Gümrüklerde Eşyanın Nihai Kullanımı

Nihai kullanım: Bazı eşyaların ithalinde, Gümrük mevzuatında (Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği, vb.) belirlenmiş şartlara bağlı olarak

GÜMRÜKLERDE NİHAİ KULLANIM

GİRİŞ

Nihai kullanım: Bazı eşyaların ithalinde, Gümrük mevzuatında (Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği, vb.) belirlenmiş şartlara bağlı olarak indirimli ya da sıfır gümrük vergisi uygulanmasıdır.

4458 sayılı Gümrük Kanununun 16.maddesi hükmü çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenen, nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulamasına tabi eşyanın, öngörülen amaçlarla kullanılması halinde gümrük vergisi alınmaz veya normalde uygulanan gümrük vergisi oranından daha düşük vergi oranı uygulanır.

Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında yurda geçici ithali yapılan eşyanın İthalat Rejimi Kararı eki listelerde Gümrük mevzuatının nihai kullanım hükümlerine tabi tutulan eşyadan olması halinde, dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında getirilen eşyanın nihai kullanıma tabi tutulması için dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izninin ithalat listesinde, ithalat rejimi kararı eki listelerde gümrük mevzuatının nihai kullanım hükümlerine tabi kılınan gümrük tarife istatistik pozisyonunda (GTİP) sınıflandırılan eşyanın yer alması gerekir. Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemine tabi tutulan ithal eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracı esnasında, Gümrük Kanunu'nun 194.maddesi uyarınca doğacak telafi edici verginin, bahse konu ithal eşyası için İthalat Rejimi Kararında nihai kullanımı nedeniyle öngörülen indirimli veya sıfır oran üzerinden hesaplanmasının talep edilmesi halinde, yükümlüsünce dahilde işleme rejimine giriş beyannamesinin tesciline kadar nihai kullanım izni başvurusunda bulunulması gerekir. Başvurunun yapıldığı gümrük idaresince ilgili belge/iznin incelenmesinin ardından uygun bulunması halinde nihai kullanım izin belgesinin 16 no.lu

kutusuna "... .sayılı ... .günlü Dahilde İşleme İzin Belgesi/İzni kapsamında verilmiştir" şerhinin bulunduğu nihai kullanım izin belgesi düzenlenmesi gerekir.

- İthalat Rejimi Kararına ekli listelerde belirtilen nihai kullanıma konu eşya ile gümrük vergisi askıya alınan eşyadan, kullanım amacı tayin edilen eşyanın indirimli veya sıfır oranında gümrük vergisi tatbik edilerek serbest dolaşıma girecek eşyanın nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulanmasını isteyenlerin, eşyanın serbest dolaşıma gireceği yetkili gümrük idaresinden, beyannamenin tescil tarihinden önce bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla eşyanın serbest dolaşıma gireceği yetkili gümrük idaresine yazılı olarak talepte bulunmaları gerekir. *Nihai kullanım izin talepleri, Gümrük Yönetmeliğinin 28 No'lu ekinde yer alan başvuru formunun aynı Yönetmeliğin 29 No'lu ekinde yer alan açıklama notları çerçevesinde Tek Pencere Sistemi üzerinden elektronik ortamda yapılır.*

I- Nihai Kullanıma İlişkin Mevzuat Hükümleri

Kısaca Nihai Kullanım: Bazı eşyaların ithalinde, Gümrük mevzuatında (Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği, vb.) belirlenmiş şartlara bağlı olarak indirimli ya da sıfır gümrük vergisi uygulanmasıdır.

Telafi Edici Vergi (TEV): Üçüncü ülke menşeli bir eşyanın Dahilde İşleme Rejimi (DİR) kapsamında ithal edildikten sonra üretim sürecini müteakip ihraç ürünü olarak ATR Dolaşım Belgesi eşliğinde ve/veya menşe ispat belgeleri eşliğinde AB üyesi ülkelere, Serbest Ticaret Anlaşması imzaladığımız ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonuna veya Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonuna taraf olan ülkelere ihraç edilmesi halinde, ithal edilen eşya ile ilgili ihracat sırasında beyan usulüne tabi olarak ödenen vergidir.

Tek Pencere Sistemi (TPS): İthalat, ihracat ve transit işlemlerine konu ilgili mevzuat hükümlerinin, ticaret ve taşımacılık yapan tarafların standart hale getirilmiş bilgi ve belgeleri tek bir veri giriş noktasından girilerek yerine getirilmesi olarak tanımlanabilir.

Nihai Kullanıma İlişkin Başlıca Mevzuat Hükümleri; 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 10/A, 13, 16, 77, 136, 141, 184, 186, 191/A maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin 126, 207, 208, 209, 210, 211, 363, 486, 574 maddeleri, 95/7606 sayılı İthalat Rejim Kararının 9.maddesi, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 sayılı Kararın 4 ilâ 12.maddeleri, Nihai Kullanıma İlişkin 1 sayılı Gümrük Genel Tebliği ile çeşitli Genelge ve

Tasarruflu yazılarla düzenlenmiştir.

İthalat Rejim Kararı eki I sayılı Liste kapsamı maddelerden (Ek:1)'de yer alan tabloda gümrük tarife istatistik pozisyonu ve isimleri belirtilenlerin, aynı tablonun "Üretimi Gerçekleştirilecek Nihai Ürün" sütununda ilgili maddenin karşısında gösterilen ürünlerin imalinde kullanılmak kaydıyla ithal edilmesi halinde gümrük vergisi karşısında gösterilen oranda uygulanır ve gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabidir (İthalat Rejim Kararı'nın 9.maddesi).

Örnek 1: 0904.22.00.00.12 GTİP'de yer alan Yenibahar maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak Aroma üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 0 olarak uygulanır. Yani gümrük vergisi alınmaz. Yine, 0811.20.31.00.00 GTİP'de yer alan Ahududu maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak Aroma üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 0 olarak uygulanır.

Örnek 2: 1516.20.98.00.12 GTİP'de yer alan "Palm (palmiye) yağı" maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak "Teknik ve sınai amaçlı ürünler" üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 35 olarak uygulanır. Yine, 2207.10.00.10.11 GTİP'de yer alan "Dökme etil alkol" maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak "22.09 gümrük tarife pozisyonlu ürünler" üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 20 olarak uygulanır.

Nihai Kullanım:

1) İthalat Rejimi Kararına ekli II sayılı listede *"(1) Gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabi olması kaydıyla gümrük vergisi % 0 uygulanır*", *"(b) Sivil hava taşıtlarında kullanılmak kaydıyla ithal edilmesi halinde gümrük vergisi % 0 olarak uygulanır ve bu halde gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabidir*." Şeklinde dipnot bulunan ve VI sayılı listedeki GTİP'lerde yer alan eşyanın serbest dolaşıma girişinde "Nihai Kullanıma Konu Eşya ile Gümrük Vergisi Askıya Alınan Eşyadan Kullanım Amacı Tayin Edilenlerin İthalatına İlişkin Karar" (2009/15481 sayılı Karar) uyarınca sıfır oranında gümrük vergisi tatbik edilmesi ve nihai kullanım hükümlerinin uygulanabilmesi için kalem ekranında Muafiyetler alanına "NKUL" (Nihai Kullanım) kodunun girilmesi gerekmektedir.

2) İthalat Rejimi Kararına ekli V sayılı listede aynı GTİP farklı kayıt numaraları ve farklı madde isimleri altında birden çok kez listelenmiş olduğundan ve bu kayıtlardan sadece bir kısmının "Madde İsmi" alanında (a), yani "Bu GTİP'lerde sadece madde ismi sütununda belirtilen amaçlar

için vergi oranı düşürülmüştür; bu maddeler gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabidir.” ibaresi yer aldığından, aynı GTİP’li fakat farklı kayıt numaraları altında yer alan eşyadan nihai kullanıma konu olmayanlar için Kalem ekranında Muafiyetler alanına “NKIST” (V s. Liste - Nihai Kullanım kapsamında olmayan eşya) kodunun girilmesi gerekmektedir ***(Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 2009/40 Sayılı Genelgesi).***

Nihai Kullanıma Tabi Tutulacak Eşya: 1) 4458 sayılı Gümrük Kanununun 16.maddesi hükmü çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenen, nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulamasına tabi eşyanın, öngörülen amaçlarla kullanılması halinde gümrük vergisi alınmaz veya normalde uygulanan gümrük vergisi oranından daha düşük vergi oranı uygulanır. Nihai kullanıma tabi tutulacak eşya;

a) Avrupa Birliğinde serbest dolaşımda olması,

b) Diğer tercihli tarife uygulamalarına konu olması, c) Kanun ile gümrük vergisinden muaf veya Bakanlar Kurulu Kararı ile indirimli vergi uygulamasına tabi tutulması hallerinde, bu eşyanın tabi olduğu gümrük vergisinin uygulanabilecek vergi ile aynı veya yüksek olması durumunda söz konusu eşyaya 89.08 tarife pozisyonunda yer alan ‘sökülecek gemilerle, suda yüzen sökülecek diğer araçlar’ hariç nihai kullanım hükümleri uygulanmaz.Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında getirilen eşya için, Gümrük Kanununun 194.maddesi uyarınca bir gümrük yükümlülüğü doğması hali hariç bu kısım hükümleri uygulanmaz **(4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Kararın 4.maddesi, Gümrük Yönetmeliğinin 207.maddesi).**

Örnek 3: 0712.20.00.00.00 GTİP’de yer alan Soğan/Soğanlar maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak Aroma üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 0 olarak uygulanır. Yine, 0811.90.50.00.00 GTİP’de yer alan ‘Adi yaban mersini’ maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak Aroma üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 0 olarak uygulanır.

Örnek 4: 1516.20.98.00.13 GTİP’de yer alan “Palm çekirdeği yağı” maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak “Kahve kreması” üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 20 olarak uygulanır. Yine, 1702.60.95.00.00 GTİP’de yer alan “Diğerleri (yalnızca oligofruktoz)” maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak “17.04, 18.06 ve 19.05 gümrük tarife

pozisyonlu ürünler” üretilmesi durumunda Gümrük vergisi oranı % 20 olarak uygulanır.

Elektronik (e) Başvuru Üzerinden Nihai Kullanım Müracaatı: Gümrük Kanunu’nun 16.maddesi ve 2009/15481 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 4 ilâ 12.maddeleri çerçevesinde Nihai Kullanım İzninden faydalanmak amacıyla yapılan başvuruların yükümlü tarafından e-başvuru sistemi aracılığıyla gümrük idaresine iletilmesi ve gümrük idaresince uygun bulunması halinde verilecek Nihai Kullanım İzinlerinin **21.04.2016 tarihinden itibaren** Tek Pencere Sistemi kapsamına alınmıştır. Nihai Kullanım İzni başvurusu ile iznin verilmesi ve kullanılmasına ilişkin olarak işlemler aşağıda belirtildiği şekilde gerçekleştirilecektir.

1) Nihai Kullanım İzni başvurusu yükümlüsünce Tek Pencere Portal Sistemi (https://uygulama.gtb.gov.tr/TekPencere) üzerinden gerçekleştirilir. Nihai Kullanım İzni başvurusu Gümrük ve Ticaret Bakanlığı internet sitesinde yer alan rehberde belirtilen hususlar dikkate alınarak doldurulur ve gümrük idaresine elektronik ortamda gönderilir.

2) Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden iletilen başvuru ilgili gümrük müdürlüğünce, ibraz edilen belgeler de kontrol edilerek değerlendirilir.

3) Başvuruda herhangi bir eksiklik ve/veya hata tespit edilmesi durumunda eksikliklerin tamamlanmasını ve/veya hatanın düzeltilmesini teminen başvuru gerekçe belirtilmek suretiyle elektronik ortamda reddedilir. Reddedilen başvurular yükümlü tarafından eksikliklerin tamamlanması ve/veya hatanın düzeltilmesi sonrasında Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden gümrük idaresine elektronik ortamda gönderilir.

4) Yapılan inceleme neticesinde herhangi bir eksiklik veya hata bulunmadığı tespit edilen başvurular ile tespit edilen eksiklik ve/veya hataların ve yükümlüsünce giderildiği anlaşılan başvurular kabul edilir.

5) Kabul edilen başvurunun uygun bulunması halinde, gümrük müdürü veya yetkilendirdiği kişi tarafından Nihai Kullanım İzni başvurusu Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden onaylanır ve sistem tarafından 0933 (TPS-Nihai Kullanım İzni) kodlu e-belge ile bu belgeye ait 23 haneli numara üretilir.

6) Tek Pencere Sistemi tarafından verilen 23 haneli belge numarası/belge satır numarası (Örnek: Referans No: 16545419880933000000392/1) ilgili gümrük beyannamesinin 44 no.lu kutusunda

“Belge Referans No” ve “Belge Tarihi” alanlarında beyan edilir.

7) Söz konusu belgeye ilişkin bilgiler elektronik ortamda yer alacağından, beyanname ekinde ayrıca kâğıt ortamında ıslak imzalı Nihai Kullanım İzni aranmaz. Gümrük işlemleri sırasında ihtiyaç duyulması durumunda belge içeriğinin Tek Pencere Sistemi üzerinden sorgulanması mümkün bulunmaktadır (Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü’nün 2016/19 Sayılı Genelgesi).

Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Nihai Kullanım: Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında yurda geçici ithali yapılan eşyanın İthalat Rejimi Kararı (İRK) eki listelerde Gümrük mevzuatının nihai kullanım hükümlerine tabi tutulan eşyadan olması halinde;

1) Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında getirilen eşyanın nihai kullanıma tabi tutulması için dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izninin ithalat listesinde, ithalat rejimi kararı eki listelerde gümrük mevzuatının nihai kullanım hükümlerine tabi kılınan gümrük tarife istatistik pozisyonunda (GTİP) sınıflandırılan eşyanın yer alması gerekmektedir,

2) Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemine tabi tutulan ithal eşyadan elde edilen işlem görmüş ürünlerin ihracı esnasında, Gümrük Kanunu'nun 194.maddesi uyarınca doğacak telafi edici verginin, bahse konu ithal eşyası için İthalat Rejimi Kararında nihai kullanımı nedeniyle öngörülen indirimli veya sıfır oran üzerinden hesaplanmasının talep edilmesi halinde, yükümlüsünce dahilde işleme rejimine giriş beyannamesinin tesciline kadar nihai kullanım izni başvurusunda bulunulacaktır.

3) Başvurunun yapıldığı gümrük idaresince ilgili belge/iznin incelenmesinin ardından uygun bulunması halinde nihai kullanım izin belgesinin 16 no.lu kutusuna "... .sayılı ... .günlü Dahilde İşleme İzin Belgesi/İzni kapsamında verilmiştir" şerhinin bulunduğu nihai kullanım izin belgesi düzenlenecektir **(Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 2014/4 Sayılı Genelgesi).**

Kullanım Başvurusunun Sonradan Yapılması veya Farklı GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu) Beyanı Halinde Sonradan Başvuru: Nihai kullanım izninin eşyanın dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında girişine ilişkin beyannamenin tescili aşamasından önce alınmamış olması ve dahilde işleme rejimine giriş beyanının nihai kullanıma tahsisli GTİP'ler kullanılarak yapılması halinde, dahilde işleme rejiminde gümrük gözetiminin ihracata kadar devam etmesi nedeniyle ihracat beyannamesinin tesciline kadar nihai kullanım izninin alınması

mümkün bulunmaktadır. Dahilde İşleme Rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında ithali yapılan eşyanın rejime girişine ilişkin beyanının nihai kullanıma tahsisli GTİP'ler kullanılarak yapılmaması ancak söz konusu eşyanın beyanının nihai kullanıma tahsisli GTİP'ler kullanılarak da yapılmasının mümkün olması halinde;

1) İhracat beyannamesinin tescili sırasında doğacak olan TEV (Telafi Edici Vergi)'nin indirimli veya sıfır vergi oranı üzerinden hesaplanabilmesi için ihracat beyannamesinin tescilinden önce dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında düzenlenen dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni ile ilgili olarak Ticaret Bakanlığına ya da ilgili gümrük idaresine nihai kullanıma tahsisli GTİP'e ilişkin belge/izin revizesinin yapılması için başvuruda bulunulması gerekmektedir,

2) Yükümlü tarafından, dahilde işleme izin belgesi/izninde revize yapılmasını müteakip Dahilde İşleme Rejimine girişin sağlandığı gümrük beyannameleri üzerinde GTİP değişikliği yapılması için ilgili gümrük müdürlüklerine başvurulacak, gümrük müdürlüklerince yapılacak incelemenin ardından uygun bulunması halinde beyannamelerde gerekli GTİP düzeltmeleri yapılacaktır.

3) Belge/İzinde değişiklik işleminin yapılmasını müteakip, beyannamenin tescil edildiği ilgili gümrük müdürlüğüne nihai kullanım izni için başvurulacak olup, anılan gümrük müdürlüğünce öncelikle belgede/izinde kayıtlı bilgilerle beyanname üzerindeki bilgilerin uyumlu olup olmadığı kontrol edilecektir,

4) Başvurunun yapıldığı gümrük idaresince ilgili belge/izin üzerinde yapılan incelemenin ardından uygun bulunması halinde nihai kullanım izin belgesinin 16 no.lu kutusuna "... .sayılı ... .günlü Dahilde İşleme İzin Belgesi/İzni kapsamında verilmiştir" şerhinin bulunduğu bir nihai kullanım izin belgesi düzenlenecektir ***(Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 Sayılı Genelgesi).***

YGM (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri) Tespit Raporu ve Nihai Kullanım İzninin Sonlandırılması: Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet kapsamında getirilecek eşyanın yukarıda belirtildiği şekillerde nihai kullanıma tabi tutulması halinde de 6 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği) ve 2012/33 sayılı Genelgede belirtildiği şekilde nihai kullanımın sonlandırılması için tespit raporu düzenlenecektir. Tespit raporunun her bir dahilde işleme izin belgesi/izni başına en geç dahilde işleme izin belgesinin/izninin kapatma başvurusu yapılıncaya kadar düzenlenmesi gerekmektedir. Tespit raporunda ithal eşyasının nihai kullanım

izin belgesinde öngörülen amacına uygun olarak ve telafi edici vergi doğuracak şekilde ihraç edildiğinin belirlenmesi halinde nihai kullanım izni sonlandırılır. İthal eşyasının nihai kullanım izin belgesinde öngörülen amacına uygun olarak kısmen telafi edici vergi doğuracak şekilde ihraç edildiğinin tespiti halinde gerçekleşen miktar üzerinden nihai kullanım izin belgesi revize edilerek ve bu değerler üzerinden sonlandırılır. İhracatın telafi edici vergi doğurmaksızın gerçekleştiğinin tespiti halinde ise nihai kullanım izni müeyyide uygulanmaksızın sonlandırılır ***(Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 Sayılı Genelgesi).***

DİR (Dalilde İşleme Rejimi) Kapsamında Nihai Kullanım Halinde Teminat ve Nihai Kullanım Süresi: *Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında getirilen eşyanın aynı zamanda nihai kullanım hükümlerine de tabi tutulacağı durumlarda,* ***ithalat sırasında teminat olarak alınacak vergilerin, İthalat Rejimi Kararında bu eşyanın nihai kullanım hükümlerine tabi tutulması halinde uygulanması gereken indirimli veya sıfır vergi oranı üzerinden değil, İthalat Rejimi Kararında bu eşya için nihai kullanım dışında öngörülen vergi oranı üzerinden teminata bağlanması gerekmektedir.*** Teminat işlemlerinde gerek dahilde işleme rejimi mevzuatı gerekse gümrük mevzuatı uyarınca sağlanan kolaylaştırma hükümleri saklıdır*. Nihai kullanım izin belgesinin süresi, dahilde işleme izin belgesi/izninin geçerlilik süresi kadar olacaktır* **(Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 Sayılı Genelgesi).**

Müeyyide Uygulaması: Telafi edici verginin indirimli veya sıfır oran üzerinden tahakkuk ettirildiği, ancak gümrük idarelerince indirimli veya sıfır oran üzerinden tahakkuk yapılması için gerekli şartların yerine getirilmediğinin ortaya konulması halinde Gümrük Kanununun 234/5.maddesi uyarınca işlem yapılması gerekir **(Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 Sayılı Genelgesi).**

Nihai Kullanım İzni Verilebilecek Kişiler: Nihai kullanım izni, eşyayı kendileri nihai kullanıma tabi tutacak ithalatçılara veya eşyayı nihai kullanıma tabi tutacak firmalara devretmek suretiyle ithal eden ithalatçılara verilir **2009/15481 Sayılı Kararın 5.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 4.maddesi).**

Nihai Kullanım İzni: 20/12/1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İthalat Rejimi Kararına ekli listelerde belirtilen nihai kullanıma konu eşya ile gümrük vergisi askıya alınan eşyadan, kullanım amacı tayin edilen eşyanın indirimli veya sıfır oranında

gümrük vergisi tatbik edilerek serbest dolaşıma girecek eşyanın nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulanmasını isteyenlerin, eşyanın serbest dolaşıma gireceği yetkili gümrük idaresinden, beyannamenin tescil tarihinden önce bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla eşyanın serbest dolaşıma gireceği yetkili gümrük idaresine yazılı olarak talepte bulunmaları gerekir. ***Nihai kullanım izin talepleri****, Gümrük Yönetmeliğinin 28 nolu ekinde yer alan başvuru formunun aynı Yönetmeliğin 29 nolu ekinde yer alan açıklama notları çerçevesinde Tek Pencere Sistemi üzerinden elektronik ortamda yapılır.* Eşyanın işlenmek üzere bir başka firmaya gönderilmek istenmesi halinde, bu durum izin başvurusunda belirtilir. *Eşyanın ara işleme tabi tutulmak veya nihai kullanıma tahsis edilmek üzere başka bir firmaya gönderilmesi durumunda ise ara işleme tabi tutulmasına ya da nihai kullanıma tahsis edilmesine ilişkin belgelerin gümrük idaresine sunulması ve gümrük idaresince uygun bulunması gerekir.* Nihai kullanım talebi, ilgili gümrük idaresi tarafından değerlendirilir. Talep uygun görüldüğü takdirde, ilgili gümrük idaresi tarafından indirimli veya sıfır vergi oranı uygulamasına izin verilir. İzinde geçerlilik süresi de belirtilir. Gümrük idaresi, eşyanın nihai kullanıma tahsis şartlarına veya öngörülen kullanım amaçlarına uyulmasını sağlamak üzere zorunlu olan hallerde eşyanın ayniyetini tespite yönelik gerekli önlemleri alır. Talebin değerlendirilmesinde gümrük idaresince ayrıca başvuruda bulunan firmanın kapasite raporu, mali kayıtları ve varsa daha önceden alınmış nihai kullanım izinleri gibi izin başvuru formunda yer alan bilgileri tevsiken ibraz edilen diğer bilgi ve belgeler de dikkate alınır. *Talep uygun görüldüğü takdirde, ilgili gümrük idaresi tarafından indirimli veya sıfır vergi oranı uygulanması izni verilir.* Bu izin yazısında iznin geçerlilik süresi de belirtilir. Gümrük idarelerince iznin verilmesinde göz önünde bulundurulan şartlardan birinde veya birkaçında değişiklik olduğunda izin belgesinde değişiklik yapılması, iznin geçerlilik süresinin kısaltılması veya iptali mümkündür. Buna ilişkin düzenlemeler Bakanlıkça yapılır. *İlgili gümrük idaresince yapılan değerlendirme sonucunda, Gümrük Yönetmeliğinin 30 nolu ekinde yer alan nihai kullanım izin belgesi Tek Pencere Sistemi üzerinden elektronik ortamda düzenlenir* **(2009/15481 Sayılı Kararın 6.maddesi, Gümrük Yönetmeliğinin 208.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 5.maddesi).**

Nihai Kullanım İzninde Değişiklik ve İptal: Gümrük idarelerince iznin verilmesinde göz önünde bulundurulan şartlardan birinde veya birkaçında değişiklik olduğunda izin belgesinde değişiklik yapılabilir. ***Değişiklik işlemi,*** *izni veren gümrük idaresi tarafından Tek Pencere Sistemi üzerinden yapılır. Nihai kullanım izninin verilmesini müteakip gümrük idaresince gerek*

üretim mahallinde gerekse de firma kayıtları üzerinde yapılan denetimlerde nihai kullanım izni verilirken dikkate alınan unsurların birinde veya birkaçında değişiklik olduğu ve bu değişikliğin iznin kullanılmasına artık imkan vermediği durumlarda izin belgesi derhal iptal edilir. İptal işlemi izni veren gümrük idaresi tarafından Tek Pencere Sistemi üzerinden yapılır. Denetleyici ve izni veren gümrük idaresinin farklı olması durumunda, izin iptaline ilişkin ilgili bilgi ve belgeler, izin iptalini gerektiren durumun tespitini takip eden beş iş günü içinde iznin iptalini teminen izni veren gümrük idaresine gönderilir. **İznin iptali durumunda, nihai kullanıma tahsis edilmemiş eşya ile ilgili gümrük vergileri ilgili mevzuat uyarınca tahsil edilir.** *İznin verildiği aşamada yanlış veya gerçeğe aykırı beyanda bulunulduğunun veya eşyanın nihai kullanıma tahsis edilmediğinin veya edilemeyeceğinin anlaşılması ya da gümrük idaresinin izni olmaksızın devredilmesi veya satılması hallerinde izin iptal edilir. İznin iptali durumunda izin hak sahibi nihai kullanıma tahsis edilmemiş eşya ile ilgili gümrük vergisini derhal ödemek zorundadır.* İznin verilmesinde göz önünde bulundurulan şartlardan birinde veya birkaçında değişiklik olduğunda, gümrük idareleri, geçerlilik süresi dahil izinde gerekli değişiklikleri yapabilir. *Gümrük Yönetmeliğinin 126.madde uyarınca geriye dönük izin verilebilmesi için eşya üzerinde gümrük gözetiminin sona ermemiş olması şartı aranır* **Gümrük Yönetmeliğinin 208.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 7.maddesi).**

Örnek 5: Üretici A firmasının 1516.20.98.00.13 GTİP'de yer alan "Palm çekirdeği yağı" maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak "Kahve kreması" üretilmesi için nihai kullanım izni aldığını ve söz konusu eşyaların ithali sırasında indirimli gümrük vergisi oranı (Gümrük vergisi oranı % 20 olarak) uygulandığını, ilgili gümrük idaresince yapılan *denetimlerde nihai kullanım izni verilirken dikkate alınan unsurların birinde veya birkaçında değişiklik olduğu ve bu değişikliğin iznin kullanılmasına artık imkan vermediği, iznin verildiği sırada yanlış veya gerçeğe aykırı beyanda bulunulduğunun veya eşyanın nihai kullanıma tahsis edilmediğinin veya edilemeyeceğinin anlaşıldığı, ya da gümrük idaresinin izni olmaksızın eşyanın bir başkasına devredildiğini veya satıldığını varsayalım. Söz konusu sayılan şartların öğrenilmesi üzerine Nihai kullanım izni iptal edilir ve* **nihai kullanıma tahsis edilmemiş eşya ile ilgili gümrük vergileri ilgili mevzuat uyarınca (Örneğin Gümrük Vergisi % 20 yerine normal oran olan % 46,8 olarak) tahsil edilir.** *İznin iptali durumunda izin hak sahibi nihai kullanıma tahsis edilmemiş eşya ile ilgili gümrük vergisini derhal ödemek zorundadır.*

Nihai Kullanım İzninin Sonradan Verilmesi: Tam beyanlı yaygın basitleştirilmiş usule tabi eşya ile sivil hava taşıtları ve parçaları hariç olmak üzere *geçici depolama yeri veya antrepodaki eşya için, nihai kullanım izni beyannamenin kapatılmamış olması koşulu ile sonradan verilebilir. Yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası veya onaylanmış kişi statü belgesi sahibi kişilere, eşyanın ayniyatının veya nihai kullanıma tahsis edildiğinin tespit edilmesi şartı ile beyannamenin tescilinden itibaren üç ay içinde başvuruda bulunulması halinde nihai kullanım izni sonradan verilebilir.* Nihai kullanım izninin geriye dönük olarak verilmesi halinde, nihai kullanım nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı ile eşyaya isabet eden vergi oranı arasındaki fark 9 uncu madde gereğince teminat alınması şartıyla ilgili mevzuat uyarınca geri verilir veya kaldırılır **(Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 8.maddesi).**

Örnek 6-a: A firması adına 01.03.2020 tarihinde tescil edilen Serbest dolaşıma giriş beyannamesi kapsamı eşyaların 0811.20.31.00.00 GTİP'de yer alan "Ahududu" ve Gümrük vergi oranının %15,4 olduğunu, söz konusu eşyanın henüz antrepoda veya geçici depolama yerinde bulunduğunu, henüz eşyanın tüm gümrük işlemlerinin tamamlanarak gümrükten çekilmediğini yani, fiili ithalinin gerçekleştirilmediğini varsayalım. Söz konusu eşya için sonradan (geriye dönük olarak) nihai kullanım izni alınması durumunda indirimli veya sıfır vergi oranı ile eşyaya isabet eden vergi oranı arasındaki (Örneğimizdeki Ahududu için nihai kullanım nedeniyle uygulanacak gümrük vergi oranı % 0, yani % 15,4 - % 0 = 15,4) fark ,yani alınan verginin tamamı, 9 uncu madde gereğince teminat alınması şartıyla ilgili mevzuat uyarınca geri verilir veya kaldırılır.

b) Yukarıdaki örneğimizdeA firmasının *Yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası veya onaylanmış kişi statü belgesi sahibi kişi olduğunu varsayarsak, söz konusu eşyanın ayniyatının veya nihai kullanıma tahsis edildiğinin tespit edilmesi şartı ile beyannamenin tescilinden (01.03.2020 tarihinden) itibaren üç ay içinde başvuruda bulunulması halinde nihai kullanım izni sonradan verilebilir.*

Geriye Dönük İzin Verilmesi Halinde Eşyanın Tesliminden Sonra Beyannamenin İptali: Daha önce serbest dolaşıma girmiş eşyanın tercihli tarife ya da nihai kullanım nedeniyle indirimli ya da sıfır vergi oranı ile serbest dolaşıma giriş veya ekonomik etkili bir gümrük rejimine tabi tutulabilmesini teminen, Ticaret Bakanlığınca belirlenecek şartlar dahilinde geriye dönük izin verilmesi durumunda daha önceki beyanname iptal edilir ***(Gümrük Yönetmeliği 126.maddesi).***

Teminat: Gümrük idaresince, izin belgesinde kayıtlı olan eşya ve gümrük beyannamesinde kayıtlı olan eşyanın gümrük tarife istatistik pozisyonu ile teknik ve ticari adı bakımından aynı eşya olduğunun tespit edilmesi halinde, eşyaya isabet eden vergiler ile nihai kullanımı veya kullanım amacı tayin edilerek gümrük vergisinin askıya alınması nedenleriyle indirimli tarife (indirimli veya sıfır vergi oranı) uygulanarak tahakkuk ettirilen vergiler arasındaki fark, başka bir değişle *nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulanarak serbest dolaşıma giren eşyada kanuni veya tavizli vergi oranının uygulanması ile bulunacak gümrük vergisi ile nihai kullanım nedeniyle indirimli tarife uygulanarak tahakkuk ettirilen gümrük vergisi arasındaki fark Gümrük Kanununun 202.maddesi çerçevesinde teminat alınır*. İzin hak sahibinin, izin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz gün içerisinde izni veren gümrük idaresine müracaatı üzerine yerinde yapılan denetimlere ilişkin bilgilerin yer aldığı**, Ek- 27'de yer alan Nihai Kullanım Denetim Formu esas alınarak, izin belgesi kapsamına giren işlemler itibariyle ilgili izin hak sahibinin mali kayıtları üzerinden nihai kullanıma konu eşyanın nihai kullanım amacına uygun kullanımda olup olmadığının tespiti ve teminat iadesine ilişkin diğer iş ve işlemler yetkilendirilmiş gümrük müşavirince düzenlenecek rapora istinaden yerine getirilir.** *İzin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz gün içinde izni veren gümrük idaresine herhangi bir müracaatta bulunulmaması halinde, eşyaya ilişkin olarak alınan teminata 6183 sayılı Kanunun 56.maddesi çerçevesinde işlem yapılır* **(*2009/15481 Sayılı Kararın 7.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 9.maddesi, Gümrük Yönetmeliğinin 207.maddesi*).**

Örnek 7: Üretici A firmasının 1516.20.98.00.13 GTİP'de yer alan "Palm çekirdeği yağı" ithal ettiğini düşünürsek, normal şartlarda bu eşyanın ithali sırasında % 46,8 oranında Gümrük vergiği ödemesi gerekir iken, A firmasının "Palm çekirdeği yağı" maddesini işleyerek "Kahve kreması" üretmek için nihai kullanım izni aldığını, varsayarsak, söz konusu eşyaların ithali sırasında indirimli gümrük vergisi oranı (Gümrük vergisi oranı % 20 olarak) uygulanarak aradaki vergi farkı (% 46,8 - % 20 = 26,8) olan % 26,8 Gümrük vergisi tutarı teminata bağlanarak ithalat gerçekleştirilir. Nihai kullanım sonucunda da; Nihai Kullanım Denetim Formu esas alınarak, izin belgesi kapsamına giren işlemler itibariyle ilgili izin hak sahibinin mali kayıtları üzerinden nihai kullanıma konu eşyanın nihai kullanım amacına uygun kullanımda olup olmadığının tespiti ve teminat iadesine ilişkin diğer iş ve işlemler Yetkilendirilmiş gümrük müşavirince düzenlenecek rapora istinaden yerine getirilir. Herhangi bir problemin olmaması durumunda alınan teminat

iade edilir.

Birlikte Depolama ve Nihai Kullanıma Tahsis:

1) İzin hak sahibinin haklı gerekçeleri bulunması halinde, gümrük idareleri, nihai kullanımı nedeniyle indirimli tarife uygulanan eşyanın, aynı teknik ve fiziksel özelliklere sahip, aynı şekil ve evsaftaki eşya ile birlikte depolanmasına kayıtlarda ayrı ayrı gösterilmesi şartıyla izin verebilir.

2) Bu durumda nihai kullanım amacıyla indirimli veya sıfır vergi oranı, nihai kullanıma yönelik eşyanın, birlikte depolandığı eşyaya oranlanması sonucu bulunacak miktarın, depodan kullanılan eşyaya tatbik edilmesi sonucu bulunacak miktara uygulanır.

3) Nihai kullanım nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranına tabi eşyanın, bu uygulamadan yararlanabilmesi için, süresi içerisinde öngörülen nihai kullanıma tahsis edilmesi gerekir.

4) Eşyanın; a) Sadece bir kez kullanılabilecek türden olması durumunda, tümünün süresi içinde öngörülen nihai kullanıma tahsis edilmiş olması, b) Mükerrer olarak kullanılabilir olması durumunda, öngörülen kullanıma ilk tahsis tarihinden itibaren iki yıl geçmiş olması, hallerinde, eşya nihai kullanıma tahsis edilmiş sayılır.

- Mükerrer kullanılabilen eşyadan;

a) Havayolları tarafından ya değişim sözleşmeleri şartları gereğince ya da kendi ihtiyaçları nedeniyle uçakların bakım ve onarımı için kullanılan malzeme, öngörülen kullanıma ilk tahsis edilişlerinde,

b) Montajda kullanılan araç parçaları, bunların tahsis edildiği araçlar diğer kişilere devredildiğinde,

c) Sivil hava taşıtlarının yapım, bakım, tadilatı veya donanımına yönelik eşya, izin hak sahibinden başka bir kişiye devredildiğinde veya bakımını, onarımını veya tadilatını müteakip üçüncü şahıslarca tekrar sahibinin kullanımına verildiğinde,

ç) Sivil deniz taşıtları ile sondaj veya inşaat platformlarının yapımı, onarımı, bakımı, tadilatı ve donatılması amaçlarına yönelik olarak sağlanan eşya, gemi ve sondaj platformu izin hak sahibinden başka bir kişiye devredildiğinde bakımı, onarımını ya da tadilatını müteakip üçüncü şahıslarca tekrar sahibinin kullanımına verildiğinde,

d) Doğrudan güverte teslimi yapılan donatım amaçlı eşyanın teslimatı gerçekleştiğinde,

e) Sivil hava taşıtları, bu amaç için öngörülen resmi kayıtlara tescil edildikleri tarihte, nihai kullanıma geçmiş sayılır. Mükerrer kullanılabilen eşyanın nihai kullanıma geçtiğinin tespiti durumunda, 209 uncu maddede belirtilen süre beklenmeksizin teminat iade edilebilir. Nihai kullanım işleminin gerçekleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan atık ve artıklar ile doğal yıpranmadan ileri gelen kayıplar da nihai kullanıma tabi tutulmuş eşya olarak değerlendirilir. ***(Gümrük Yönetmeliğinin 209.maddesi*).**

Nihai Kullanıma Tabi Eşyanın Devri Ve Başka Bir Gümrüğe Gönderilmesi: *Nihai kullanım kapsamı eşyanın gümrük idaresinin izniyle başka bir izin hak sahibine devri mümkündür.*
Eşyanın, eşyayı kendisi nihai kullanıma tabi tutmayacak ithalatçılar tarafından nihai kullanım hükümlerine tabi olunarak indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanmak suretiyle serbest dolaşıma sokulması halinde, söz konusu eşyayı nihai kullanıma tabi tutacak kişilere yapılacak satış ve devirler Ek-31'de yer alan forma işlenir. Söz konusu form ithalatın gerçekleştirildiği ve İthalatçılar İçin Nihai Kullanım İzin Belgesi düzenleyen gümrük idaresine beyan edilir. Devir nedeniyle başka bir gümrüğe gönderilecek nihai kullanım kapsamı eşya varış gümrüğüne Ek-32'de yer alan T5 belgesi ile gönderilir. T5 belgesi üç nüsha düzenlenir ve tescil işlemine tabi tutulur.

- ***T5 belgesinin;***

a) A kutusuna hareket gümrük idaresi,

b) 2 no.lu kutuya eşyayı gönderen kişinin adı ve adresi,

c) 8 no.lu kutuya eşyanın gönderildiği kişinin adı ve adresi, ç) 14 no.lu kutunun altında bulunan 'önemli not' kutusuna 'nihai kullanıma tabi eşya' ibaresi,

d) 31 no.lu kutusuna eşyanın tanımı, 33 no.lu kutuya eşyanın tarifesi,

e) 38 no.lu kutuya eşyanın net ağırlığı,

f) 103 no.lu kutuya yazıyla eşyanın net miktarı,

g) 104 no.lu kutuda yer alan diğer bölümüne büyük harflerle 'NİHAİ KULLANIM AMACIYLA İNDİRİMLİ VEYA SIFIR VERGİ ORANINDAN YARARLANAN EŞYANIN TAŞINMASIDIR' ibaresi,

h) 106 no.lu kutuya; 1) Eşyanın serbest dolaşıma girişinden sonra bir işleme tabi tutulması durumunda, eşyanın serbest dolaşıma girdiği haldeki tanımı, 2) Serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil sayı ve tarihi ile tescili yapan gümrük idaresinin adı, **ı)** Formun arkasındaki E kutusuna varış gümrük idaresinin adı ile eşyanın çıkış tarihi, yazılmak suretiyle düzenlenmesi zorunludur. T5 belgesinin iki nüshası eşyayla birlikte varış gümrüğüne ibraz edilmek üzere eşya sahibine verilir. *Varış gümrüğü, eşya ile birlikte gelen T5 belgesinin bir nüshasını alıkoyar ve diğer nüshasını hareket gümrük idaresine geri gönderir.* Hareket gümrük idaresi bu nüshayla işlemlerini kapatır ***(Gümrük Yönetmeliğinin 210.maddesi*).**

Denetim ve Sorumluluk:

1) İzin hak sahibi; *a) Eşyayı, öngörülen nihai kullanıma tahsis etmek veya öngörülen amaçlar için kullanmakla, b) Gümrük idarelerinin, eşyanın gerçekten öngörülen nihai kullanıma tahsis edildiğinden veya öngörülen amaçlar için kullanıldığından emin olmak için gerekli gördükleri kontrolleri yapabilmelerini sağlayacak kayıtları beş yıl süre ile tutmak ve bunların dayanaklarını teşkil eden belgelerle birlikte saklamakla, yükümlüdür*. Gümrük idaresi nihai kullanıma konu eşya ve işlemi, üretim süreci de dahil olmak üzere her zaman denetleyebilir. Gümrük idareleri tarafından eşyanın nihai kullanıma tahsis sürecinde en az bir defa denetim yapılır. İznin sona ermesinden itibaren otuz gün içerisinde izni veren gümrük idaresine firmanın müracaatı üzerine veya bu süreden önce müracaat edilmesi halinde müracaat tarihinde yerinde nihai denetim yapılır. *Denetimlerde ithal eşyasının ithal edildiği şekilde izin verilen yerlerde bulunup bulunmadığı, işleme tabi tutulmuşsa izine uygun olup olmadığı, öngörülen nihai ürünlerin elde edilip edilmediği tespit edilir. Denetimlere ilişkin bilgiler Gümrük Yönetmeliğinin 27 nolu ekinde yer alan denetim formuna işlenir. Denetim sonuçlarına ilişkin bilgi ve belgeler denetim formuna eklenir.*

2) Gümrük idarelerince, aralıklarla yapılan denetimlerde ve denetimin sona ermesi halinde, içeriği ve şekli Bakanlıkça belirlenecek form kullanılır.

3) İzni veren gümrük idaresi denetleyici gümrük idaresidir. Ancak, ihtisas gümrüğü uygulaması gibi bazı zorunlu durumlar nedeniyle eşyanın nihai kullanıma tahsis edileceği veya öngörülen amaçlar için kullanılacağı yerin izni veren gümrük idaresinin bulunduğu il sınırları dışında olması durumunda, denetleyici gümrük idaresi eşyanın nihai kullanıma tahsis edileceği veya öngörülen amaçlar için kullanılacağı yere en yakın yetkili gümrük idaresidir. Bu durumda, izni veren gümrük

idaresi denetleyici gümrük idaresine izin belgesinin onaylı bir örneğini gönderir. Denetleyici gümrük idaresi ikinci fıkra hükmüne göre işlem yapar **(*2009/15481 Sayılı Kararın 8.maddesi*).**

Denetleyici ve İzni Veren Gümrük İdareleri: *İzni veren gümrük idaresi denetleyici gümrük idaresidir. Ancak, ihtisas gümrüğü uygulaması ve eşyanın deniz yoluyla gelmesi gibi bazı zorunlu durumlar nedeniyle eşyanın nihai kullanıma tahsis edileceği veya öngörülen amaçlar için kullanılacağı yerin izni veren gümrük idaresinin bulunduğu il sınırları dışında olması durumunda, denetleyici gümrük idaresi eşyanın nihai kullanıma tahsis edileceği veya öngörülen amaçlar için kullanılacağı yere en yakın gümrük idaresidir*. Bu durumda, izni veren gümrük idaresi, denetleyici gümrük idaresine izin belgesi ve ekli belgeleri iznin verilmesini takip eden ilk iş günü içinde gönderir ***(Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 11.maddesi*).**

Gümrük idareleri, mevzuatın belirlediği şartlar çerçevesinde, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, aktarma ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gerekli görülen gümrük kontrollerini yerine getirir.
Uluslararası bir anlaşmanın öngörmesi halinde, mevzuatın doğru bir şekilde uygulanmasına yönelik gümrük kontrolleri başka bir ülkede de yürütülebilir. Ani ve rastgele yapılanlar dışındaki gümrük kontrolleri; risklerin tespiti ve risk derecesinin ölçülmesi ile ulusal ve gerekli görüldüğü takdirde uluslararası düzeyde riskleri değerlendirerek gerekli önlemleri oluşturmak amacıyla bilgisayarlı veri işleme tekniklerini kullanan risk analizi esas alınarak yapılır. *Bakanlık, risk yönetimi çerçevesini oluşturur ve risk kriterleri ile öncelikli kontrol alanlarını belirler. Bu amaçla, risk kriterlerinin tespitine yönelik olarak gümrük işlemleri, gümrük kabahatleri ve kaçakçılık fiillerine ilişkin verileri toplamaya, saklamaya ve işlemeye yetkilidir. Verilerin toplanması, saklanması ve işlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.* Gümrük idareleri dışındaki yetkili kurumlar tarafından gerçekleştirilecek kontroller, 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 19 uncu maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla gümrük idarelerinin koordinasyonunda ve mümkün olduğu ölçüde aynı yer ve zamanda yapılır. Bu maddede öngörülen kontroller kapsamında, gümrük idareleri ile diğer yetkili kurumlar, Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, aktarma ve nihai kullanımı ile serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın durumu ile ilgili alınan bilgileri riskin en az düzeye indirilebilmesi için kendi aralarında paylaşabilirler. Gümrük Kanunu’nun 12.madde

hükümleri saklı kalmak kaydıyla, gizli bilgilerin diğer ülkelerin gümrük idarelerine ve güvenlik güçleri gibi diğer kurumlarına iletilmesine sadece uluslararası bir anlaşma çerçevesinde izin verilebilir ***(Gümrük Kanunu'nun 10-A maddesi).***

Yaptırım: *Nihai kullanıma konu eşyanın; a) Amacı dışında kullanımının söz konusu olması, b) Aldatıcı işlem ve davranışla, izin belgesi alınmadığı halde alınmış gibi gösterilerek indirimli veya sıfır oranında gümrük vergisi tatbik edilmesi, c) İzin belgesi alınmadan nihai kullanım hükümlerinden yararlanılması, durumunda cezai hükümler saklı kalmak kaydıyla gümrük vergileri tahsil edilir* **(*2009/15481 Sayılı Kararın 9.maddesi*).**

Örnek 8: Yukarıdaki 7.örneğimizde yer alan, üretici A firmasının 1516.20.98.00.13 GTİP'de yer alan "Palm çekirdeği yağı" ithal ettiğini düşünürsek, normal şartlarda bu eşyanın ithali sırasında % 46,8 oranında Gümrük vergisi ödemesi gerekir iken, A firmasının "Palm çekirdeği yağı" maddesini işleyerek "Kahve kreması" üretmek için nihai kullanım izni aldığını, varsaydığımızda, söz konusu eşyaların ithali sırasında indirimli gümrük vergisi oranı (Gümrük vergisi oranı % 20 olarak) uygulanarak aradaki vergi farkı (% 46,8 - % 20 = 26,8) olan % 26,8 Gümrük vergisi tutarı teminata bağlanarak ithalat gerçekleştirilmiş idi. İlgili gümrük idaresince yapılan inceleme ve denetim sonucunda; *Nihai kullanıma konu eşyanın amacı dışında kullanıldığının, aldatıcı işlem ve davranışla, izin belgesi alınmadığı halde alınmış gibi gösterilerek indirimli veya sıfır oranında gümrük vergisi tatbik ediğinin veya izin belgesi alınmadan nihai kullanım hükümlerinden yararlanıldığının, ...vb. tespiti durumunda eşyalara tekabül eden gümrük vergileri (Gümrük vergisi % 46,8 oran üzerinden) A firmasından tahsil edilir.*

Nihai Kullanımda Sorumluluk: *İzin hak sahibi; a) Eşyayı, öngörülen nihai kullanıma tahsis etmekle, b) Gümrük idarelerinin, eşyanın gerçekten öngörülen nihai kullanıma konulduğundan emin olmak için gerekli gördükleri kontrolleri yapabilmelerini sağlayacak kayıtları tutmak ve bunların dayanaklarını teşkil eden belgelerle birlikte saklamakla, sorumludur* ***(Gümrük Yönetmeliğinin 211.maddesi).***

Nihai Kullanıma Tahsis: Sadece bir kez kullanılabilecek olan eşya ile mükerrer olarak kullanılabilir olan eşya ayrımı gözetilmesi kaydıyla hangi hallerde eşyanın nihai kullanıma tahsis edilmiş sayılacağı Bakanlıkça belirlenir **(*2009/15481 Sayılı Kararın 10.maddesi*).**

Eşyanın Devri: *Nihai kullanım kapsamı eşyanın gümrük idaresinin izniyle başka bir izin hak sahibine devri mümkündür. Eşyanın devrine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.* Eşyanın başka bir izin hak sahibine devredilebilmesi için izni veren gümrük idaresine Gümrük Yönetmeliğinin 31 nolu ekinde yer alan form ile başvurulur. Gümrük idaresince devir işlemine taraf kişilere ve nihai kullanıma tahsis edilecek eşyaya ilişkin bilgiler, başvuru formu ile diğer belgeler dikkate alınarak devir talebi değerlendirilir. Devir işlemine izin verilmesi durumunda, devralan izin hak sahibi tarafından devralınan nihai kullanım izni kapsamında beyanname tescil edilebilmesini teminen devralınan nihai kullanım iznine ilişkin firma bilgileri Tek Pencere Sistemi üzerinde güncellenir. *Eşyanın başka bir izin hak sahibine devredilmesi halinde söz konusu eşyaya ilişkin hak ve yükümlülükler eşyayı devralan izin hak sahibine geçer. Nihai kullanım kapsamı eşya, izin belgesinde yapılacak işlem ve işlemi yapacak firma bilgilerinin detaylı olarak belirtilmesi kaydıyla ve gümrük idaresinin izniyle, ara işleme tabi tutulmak ya da nihai kullanıma tahsis edilmek üzere başka bir firmaya gönderilebilir. Bu durumda sorumluluk izin hak sahibine aittir* **(*2009/15481 Sayılı Kararın 11.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 6.maddesi*).**

- Eşyanın nihai kullanımı nedeniyle, indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanarak işlem görmesi durumunda, amaçlanan kullanıma tabi tutulmadan önce, eşyanın devredenin stok kayıtlarında olması ve devredilenin söz konusu eşyanın izin hak sahibi olması şartıyla eşyanın gümrük idarelerine bildirilmeden devredilebilir ***(Gümrük Yönetmeliğinin 486.maddesi*).**

Örnek 9: Nihai kullanım iznine sahip B firmasının 0904.22.00.00.12 GTİP'de yer alan "Yenibahar" maddesinden, üretimi gerçekleştirilecek nihai ürün olarak Aroma üreteceğini, bu nedenle söz konusu eşyanın ithali sırasında Gümrük vergisi oranının % 0 olarak uygulandığını, daha sonra söz konusu eşyanın C firmasına devredilmek istendiğini varsayalım. Yapılacak kontrol ve inceleme sonucunda, bahse konu eşyanın B firmasının stok kayıtlarında mevcut olduğu ve C firmasının da nihai kullanım iznine sahip olduğunun anlaşılması üzerine söz konusu eşyalar ilgili gümrük idarelerine bildirilmeden devredilebilir.

1) Mahiyeti ve nihai kullanım şekli gerekçesiyle, bazı eşyanın yararlanabileceği tercihli tarife uygulaması, Cumhurbaşkanınca belirlenen şartlara tabidir. Bir izin gerektiğinde Gümrük Kanunu'nun 80 ve 81.madde hükümleri *[[Madde 80: 1- Dahilde işleme ve hariçte işleme rejimleriyle ilgili usul ve esaslar Cumhurbaşkanınca belirlenir.*

2) *Yararlanılacak rejime ilişkin özel hükümler saklı kalmak üzere, ekonomik etkili rejimlerin kullanımına ilişkin izinler ile 95 inci maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen antrepo işletme izni; a) İşlemlerin usulüne uygun olarak yürütülmesi için gerekli taahhütnamelerin ve teminatların verilmesi, b) Gümrük idarelerinin, rejimi denetim altında tutabilmesi veya izleyebilmesi için yapması gereken idari düzenlemelerin, söz konusu rejimden hedeflenen ekonomik amaçlarla orantılı olması, halinde verilir.*

Madde 81: 1- İlgili rejimin kullanılmasına ilişkin şartlar verilen izinde belirtilir. İzin hak sahibi, iznin verilmesinden sonra ortaya çıkan ve iznin devamını veya içeriğini etkileyebilecek olan her türlü gelişmeleri ilgili mercilere bildirmek zorundadır. 2- Eşyanın bir şartlı muafiyet düzenlemesine tabi tutulması, söz konusu eşya için tahakkuk edebilecek her türlü gümrük vergilerine karşılık teminat verilmesi şartına bağlıdır. 3- Şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşıdığı tespit edilen eşya, aynı rejime tabi tutulmuş sayılır.]] uygulanır. 2) Birinci fıkrada sözü edilen tercihli tarife uygulaması ifadesi, tarife kotaları kapsamında olsa dahi, ithalat vergilerinde bir indirim veya şartlı muafiyet uygulaması anlamına gelir ***(Gümrük Kanunu'nun 16.maddesi*)**.

Teminat İadesi: *İzin hak sahibi tarafından eşyanın öngörülen süre içerisinde Gümrük Yönetmeliğinin 209.maddesi çerçevesinde nihai kullanıma tahsis edildiğinin ve öngörülen amaçlar için kullanıldığının tespit edilmesi halinde nihai kullanım izni Tek Pencere Sistemi üzerinden kapatılarak teminat iade edilir* ***(2009/15481 Sayılı Kararın 12.maddesi, Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 10.maddesi).***

Bilgi ve Belge Verme Zorunluluğu: *İzin hak sahibi veya nihai kullanım kapsamı eşyayı ara işleme tabi tutacak veya nihai kullanıma tahsis edecek kişiler, Gümrük Kanunu'nun 11.maddesi uyarınca istenecek gerekli her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür.* Eşyanın izin belgesinde belirtilen şekilde ara işleme tabi tutulmak veya nihai kullanıma tahsis edilmek üzere başka bir firmaya gönderilmesinden önce izin hak sahibi tarafından gümrük idaresine bildirimde bulunulur. Ara işlemden sonra eşyanın izin hak sahibine geri getirilmesinden önce izni veren gümrük idaresine bildirimde bulunulur. ***(Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğin 12.maddesi).***

- *İlgili kişiler, Kanun'un 11.maddesinde belirtilen belge ve bilgileri gümrük kontrolü amacıyla beş yıl süre ile saklamak zorundadırlar.* Belge saklama süresi; a) (b) bendinde öngörülen haller

dışında, serbest dolaşıma girmek veya ihraç edilmek üzere beyan edilen eşya ile ilgili olarak, serbest dolaşıma giriş veya ihracat beyanlarına ilişkin belgelerin tescil edildiği yılın, *b) Nihai kullanımları nedeniyle indirimli veya sıfır ithalat vergisi ile Türkiye'de serbest dolaşıma giren eşya için, gümrük gözetimine tabi olmalarının sona erdiği yılın,* c) Başka bir gümrük rejimine tabi tutulan eşya için, söz konusu gümrük rejiminin sona erdiği yılın, d) Serbest bölgeye konulan eşya için, buralardan çıktıkları yılın, sonundan itibaren işlemeye başlar ***(Gümrük Kanunu'nun 13.maddesi).***

Gümrük Gözetiminin Sona Ermesi: *Gümrük idarelerince, aralıklarla yapılan denetimlerde ve denetimin sona ermesi halinde, Nihai Kullanım Denetim Formu düzenlenir.* ***Nihai kullanım nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanarak serbest dolaşıma girmiş eşyanın gümrük gözetimi;*** *a) Nihai kullanım olarak kabul edilen üretim veya kullanım faaliyetiyle, b) İndirimli veya sıfır vergi oranı uygulamasına ilişkin koşulların sona ermesiyle, c) Eşyanın ihraç veya imha edilmesiyle, ç) Eşyanın belirlenen amaçlar dışında kullanılması nedeniyle tahsili gereken vergilerin ödenmesiyle, sona erer.* Nihai kullanım nedeniyle serbest dolaşıma giren eşyaya, duruma göre Kanun'un 81.maddesinin 2.fıkrası veya 83.madde hükümleri uygulanır ***(Gümrük Kanunu'nun 77.maddesi, Gümrük Yönetmeliğinin 211.maddesi*).**

1) 183.maddede belirtilen haller dışında; a) İthalat vergilerine tabi eşyanın geçici depolanmasından veya tabi tutulmuş olduğu gümrük rejiminin uygulanmasından doğan yükümlülüklerden birinin yerine getirilmemesi, *b) Eşyanın söz konusu gümrük rejimine tabi tutulmasına veya nihai kullanımı nedeniyle indirimli yahut sıfır ithalat vergi oranı uygulanmasına ilişkin koşullardan birine uyulmaması hallerinde ve bu fiillerin geçici depolamanın veya ilgili gümrük rejiminin yanlış uygulanması sonucunu yarattığının tespit edilmesi,* durumunda ithalat nedeniyle gümrük yükümlülüğü doğar.

2) Gümrük yükümlülüğü;

a) 1 inci fıkranın (a) bendinde belirtilen hükmün yerine getirilememesinin bir gümrük yükümlülüğü doğurması halinde, bu tarihte,

b) Eşyanın söz konusu gümrük rejimine tabi tutulmasına veya nihai kullanımı nedeniyle indirimli ya da sıfır ithalat vergi oranı uygulanmasına ilişkin bir koşula uyulmadığının sonradan tespiti

halinde, ilgili rejime tabi tutulduğu tarihte,

Başlar.

3) Yükümlü, ithalat vergilerine tabi eşyanın geçici depolanmasından veya tabi tutulduğu gümrük rejiminin uygulanmasından doğan yükümlülükleri yerine getirmesi gereken kişi ya da söz konusu rejime tabi tutulması için konulmuş koşullara uyması gereken kişidir ***(Gümrük Kanunu'nun 184.maddesi).***

Nihai Kullanımda Vergi: *Nihai kullanımları nedeniyle, rejime giriş beyannamesinin tescil edildiği tarihte tercihli tarife uygulamasından yararlanabilecek ithal eşyasının, Gümrük Kanunu'nun 114.maddesinin birinci fıkrası uyarınca tahsil edilecek ithalat vergileri, tercihli tarife uygulaması için gerekli şartların gerçekleşmesi durumunda bu nihai kullanıma uygun olan oran üzerinden hesaplanır.* **Bunun için özel bir izin gerekmez. *Birinci fıkrada belirtilen tercihli uygulama, sadece eşyanın tercihli tarife uygulamasına imkan tanıyan sürecin dolmasından önce nihai kullanıma tabi tutulması halinde kullanılabilir.*** Süre, rejim için giriş beyannamesinin tescilinden itibaren başlar. Bu süre, eşyanın mücbir sebep ve beklenmeyen haller veya rejimin işleyişinin bir parçası olan teknik ihtiyaçlar dolayısıyla nihai kullanıma sokulamaması halinde uzatılabilir ***(Gümrük Yönetmeliğinin 363.maddesi*).**

Örnek 10: 1516.20.98.00.13 GTİP'de yer alan "Palm çekirdeği yağı"nın normal ithalatta Gümrük vergisi= % 46,8 iken, Üretici A firmasının aynı eşyadan "Kahve kreması" üretilmesi için nihai kullanım izni aldığını varsayarsak, söz konusu eşyaların ithali sırasında indirimli gümrük vergisi oranı (Gümrük vergisi oranı % 20 olarak) uygulanır ve gümrük vergileri de (% 20 GV dikkate alınarak) teminata bağlanır.

- *Hariçte işleme rejimi; İhracından önce, nihai kullanımları nedeniyle tam muafiyet suretiyle serbest dolaşıma giren ve bu muafiyetin tanınması için gerekli koşulları taşımaya devam eden, serbest dolaşımdaki eşyaya uygulanmaz.* Bu konunun istisnaları yönetmelikle belirlenir ***(Gümrük Kanunu'nun 136.maddesi).***

- ***Nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır ithalat vergi oranından yararlanarak serbest dolaşıma giren eşyanın, gümrük idarelerinin izni ile ihraç veya yeniden ihraç edilmesi halinde de ithalat nedeni ile bir gümrük yükümlülüğü doğmuş sayılmaz (Gümrük Kanunu'nun 186.maddesi).***

- Hariçte işleme rejimine tabi tutulmadan önce geçici ihracat eşyasının nihai kullanımı nedeniyle indirimli bir orandan serbest dolaşıma girdiği ve bu indirimli oranın tanınması için gerekli koşulların yürürlükte kalmaya devam ettiği hallerde indirilecek tutar, eşyanın serbest dolaşıma ilk girişi sırasında hesaplanan gerçek ithalat vergileri tutarıdır. Geçici ihracat eşyasının, nihai kullanım amacıyla serbest dolaşıma girişi sırasında indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanabildiği hallerde, bu eşyaya en son işleme faaliyetinin gerçekleştiği ülkede de nihai kullanıma uygun işçilik görmesi koşuluyla, söz konusu indirimli veya sıfır vergi oranı uygulanır ***(Gümrük Kanunu'nun 141.maddesi).***

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 16, 77, 135 ve 167 ila 170.maddelere uygun olarak eşyanın mahiyeti veya nihai kullanımı nedeniyle tercihli tarife uygulanmasının ya da ithalat veya ihracat vergilerinden tamamen veya kısmen muafiyetinin mümkün olduğu durumlarda söz konusu tercihli tarife veya vergi muafiyeti; a) İlgili kişinin hileli bir davranış veya ihmalinin olmaması, b) Tercihli tarife veya muafiyetin uygulanması için gerekli olan diğer şartların yerine getirildiğinin ilgili kişi tarafından ispat edilmesi, şartıyla 182 ila 185'inci, 189 uncu veya 190 ıncı maddelere göre gümrük yükümlülüğü doğduğu hallerde de uygulanır ***(Gümrük Kanunu'nun 191-A.maddesi).***

Gümrük Yükümlülüğünü Etkilemeyecek Haller: ***Eşyanın gümrük kontrolünden yasadışı olarak çıkarılmasına teşebbüs olmaması, ilgili kişi tarafından kasten yapılmış bulunmaması ve eşyanın durumunu düzenleyen tüm gerekli işlemlerin yerine getirilmesi koşuluyla aşağıda sayılan ihmaller, Kanunun 184.maddesinin birinci fıkrasında belirtilen gümrük yükümlülüğü açısından, eşyanın geçici depolama faaliyeti veya tabi tutulmuş olduğu gümrük rejiminin doğru işleyişini etkilemez:***

a) Süre uzatımı amacıyla başvurulduğunda, verilen sürenin uzatılması için gerekli koşullar olmasına karşın, eşyanın gösterilen geçici depolama yerine konulması veya uygulandığı gümrük rejimi altında, gümrükçe onaylanmış işlem veya kullanımlardan birine tabi tutulması için verilen sürenin aşılması,

b) Transit rejimi altındaki eşyanın varış gümrük idaresine sunulması için verilen süre aşılarak ilgili idareye sunulması,

c) Eşyanın geçici depolamaya veya gümrük antrepo rejimine tabi tutulması durumunda, elleçleme izninin verilmesi için gerekli koşulların bulunması şartıyla, gümrük idarelerinden önceden izin alınmaksızın eşyanın elleçleme işlemine tabi tutulması,

ç) Eşyanın geçici ithalat rejimine tabi tutulması durumunda, önceden bu kullanıma izin verilmesi için gerekli şartların olması koşuluyla, eşyanın izin belgesinde gösterilenden farklı bir şekilde kullanılması,

d) Eşyanın geçici depolamaya veya bir gümrük rejimine tabi tutulması durumunda, gümrük idarelerinin isteği üzerine arz edilebilecek durumda olması şartıyla izin belgesinde gösterilenden farklı şekillerde ve yerlerde bulunması,

e) Eşyanın geçici depolamaya veya bir gümrük rejimine tabi tutulması durumunda, gerekli işlemler yapılmadan Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılması veya serbest bölgeye konulması,

f) *Eşyanın nihai kullanımı nedeniyle, indirimli veya sıfır vergi oranından yararlanarak işlem görmesi durumunda, amaçlanan kullanıma tabi tutulmadan önce, eşyanın devredenin stok kayıtlarında olması ve devredilenin söz konusu eşyanın izin hak sahibi olması şartıyla eşyanın gümrük idarelerine bildirilmeden devredilmesi* gümrük yükümlülüğünü etkilemez ***(Gümrük Yönetmeliği'nin 486.maddesi).***

SONUÇ

Nihai kullanım: Bazı eşyaların ithalinde, Gümrük mevzuatında (Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği, vb.) belirlenmiş şartlara bağlı olarak indirimli ya da sıfır gümrük vergisi uygulanmasıdır.

Nihai kullanıma ilişkin başlıca mevzuat hükümleri; 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 10/A, 13, 16, 77, 136, 141, 184, 186, 191/A maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin 126, 207, 208, 209, 210, 211, 363, 486, 574 maddeleri, 95/7606 sayılı İthalat Rejim Kararının 9.maddesi, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 sayılı Kararın 4 ilâ 12.maddeleri, Nihai Kullanıma İlişkin 1 sayılı Gümrük Genel Tebliği ile çeşitli Genelge ve Tasarruflu yazılarla düzenlenmiştir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 16.maddesi hükmü çerçevesinde Bakanlar Kurulunca belirlenen, nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır vergi oranı uygulamasına tabi eşyanın, öngörülen

amaçlarla kullanılması halinde gümrük vergisi alınmaz veya normalde uygulanan gümrük vergisi oranından daha düşük vergi oranı uygulanır.

Nihai kullanımları nedeniyle, rejime giriş beyannamesinin tescil edildiği tarihte tercihli tarife uygulamasından yararlanabilecek ithal eşyasının, Gümrük Kanunu'nun 114.maddesinin birinci fıkrası uyarınca tahsil edilecek ithalat vergileri, tercihli tarife uygulaması için gerekli şartların gerçekleşmesi durumunda bu nihai kullanıma uygun olan oran üzerinden hesaplanır. Bunun için özel bir izin gerekmez. Birinci fıkrada belirtilen tercihli uygulama, sadece eşyanın tercihli tarife uygulamasına imkan tanıyan sürecin dolmasından önce nihai kullanıma tabi tutulması halinde kullanılabilir.

Nihai kullanımı nedeniyle indirimli veya sıfır ithalat vergi oranından yararlanarak serbest dolaşıma giren eşyanın, gümrük idarelerinin izni ile ihraç veya yeniden ihraç edilmesi halinde de ithalat nedeni ile bir gümrük yükümlülüğü doğmuş sayılmaz.

Bu Yazı E. Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi Sayın Kerim ÇOBAN Tarafından Kaleme Alınmıştır.

KAYNAKÇA

4458 sayılı Gümrük Kanunu.

Gümrük Yönetmeliği.

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2014/4 Sayılı Genelge

Gümrükler Genel Müdürlüğü 2009/40 Sayılı Genelge

Nihai Kullanıma İlişkin 1 Seri Nolu Tebliğ

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı maddelerinin Uygulanması Hakkında 2009/15481 Sayılı Karar

95-7606 sayılı İthalat Rejim Kararı

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2009/40, 2014/4, Sayılı Genelgeleri

Ek-1- (Nihai Kullanım Ürün Listesi)

Ek-27 - Form (Nihai Kullanım Formu)

Ek-28 - (Nihai Kullanım Başvuru Formu)

Ek-29 - (Nihai Kullanım İzin Başvuru Formu Açıklama Notları)

Ek-30 - (Nihai Kullanım İzin Belgesi)

Ek-31 - (Satış ve Devir Formu)